

Övergripande mål	Status per april 2022
<p>Minimera både direkta och indirekta utsläpp av växthusgaser som regionen kan ge upphov till eller aktivt påverka.</p>	<p>Resor och transporter har historiskt stått för största utsläppen, men pandemin 2020 till i början av 2022 har medfört att resandet minskat drastiskt och därmed även utsläppen. Med digitala arbetsätt ännu mer etablerade och fortsatt övergång till fossilfri drift av verksamhetsbilar finns goda förutsättningar för fortsatt minskning av utsläppen från resor och transporter. Det är på gång destruktionsanläggning för lustgas kopplat till förlossningsvården och centraloperation på Östersunds sjukhus är först i Sverige med att samla upp och återvinna övriga klimatpåverkande anestesigaser. Bränslet till reservkraften är utbytt till ett bränsle med lägre klimatpåverkan, el kommer från egna vindkraftverket och "Bra miljöval-el" och resterande energi från fjärrvärme eller pellets. Klimatpåverkan från livsmedel, material och produkter beräknas i dagsläget inte.</p>
<p>Minskad förbrukning av naturresurser (råvaror, material, produkter, energi etc) och systematiskt arbete för att bidra i strävan mot en cirkulär ekonomi.</p>	<p>Det är en stor utmaning att minska förbrukning av material och produkter och även om visst arbete har gjorts kommer det att krävas mer tid för analyser, framtagande av genomförbara åtgärder och kommunikation. Även när det gäller energianvändning är det en stor utmaning att energieffektivisera mer än vad som tidigare gjorts i så pass gamla och komplexa byggnader.</p>
<p>Minimera användning av skadliga kemiska produkter, undvika användning av material/varor som innehåller skadliga ämnen samt minimera risker för att kemikalier och läkemedelsrester kommer ut i miljön.</p>	<p>Riskbedömningar av kemiska produkter blir ett kliv framåt för att få bättre överblick över riskerna med de produkter som används idag. Miljökrav i inköp och upphandling är också ett viktigt arbete som behöver fortsätta och även utvecklas.</p>
<p>Systematiskt arbeta med ständiga förbättringar inom miljöområdet och följa upp resultatet samt arbeta i enlighet med EMAS och ISO14001</p>	<p>Pågående och fortlöpande arbete. Vid senaste externa miljörevisionen inkluderades område Kollektivtrafik samt reseservice i certifieringen och revisionsresultatet blev fortsatt certifiering med 9 mindre avvikelser.</p>
Preciserade Etappmål för Resor och transporter	
<p>Klimatpåverkan från tjänsteresor och interna transporter ska minska med minst 70 procent senast till år 2030 jämfört med år 2010</p>	<p>År 2021 var utsläppen 71% lägre än 2010, men pandemiåren har varit så speciella vad gäller resor. År 2019 var utsläppen 15% lägre än 2010, så det stor utmaning kvar. Åtgärder pågår med utbyte av fordon till fordon med helt eller delvis fossilfri drift. Men de största utsläppen kommer från flygresorna, så innan flyget kan ställa om så kommer det att behövas att flygresor ersätts med distansmöten eller tåg i större utsträckning.</p>
<p>Senast år 2030 ska alla personbilar och transportfordon som används inom regionens verksamheter ha fossilfri drift.</p>	<p>Regionens leasingbilar byts successivt ut, men långa leveranstider av nya bilar gör att utbytestakten just nu är långsammare än önskat. Dock har det blivit en utmaning med prisutvecklingen på det fossilfria bränslet HVO, som är det gångbara alternativet i dagsläget för ambulanser och tyngre fordon. Räckvidd och bränsleinfrastrukturen behöver också utvecklas mer för att det ska gå att gå över till helt fossilfri drift för ägda och leasade bilar.</p>
Preciserade Etappmål Energianvändning	
<p>Regionens totala energianvändning ska till minst 99% komma från förnybar produktion.</p>	<p>Uppfylls idag</p>

Regionens elanvändning ska vara från 100% förnybar elproduktion	Uppfylls idag
Till år 2030 ska energianvändningen vara 50 procent effektivare jämfört med 2005 räknat i kWh/m ² .	Har visat sig vid närmare beräkningar att detta blir mycket svårt att uppnå i befintligt fastighetsbestånd utan omfattande åtgärder till stora kostnader. Närmare utredning av vilken nivå av energieffektivisering som kan uppnås till rimliga kostnader behöver göras.
Preciserade Etappmål Livsmedelshantering	
Andelen ekologiska livsmedel som används i regionens verksamheter ska öka successivt och till 2030 vara minst 60% av de totala livsmedelsinköpen (etappmål: 30% till 2022, 40% till 2025 och 50% till 2028).	För 2021 uppnåddes 29,1% för regionen som helhet. Per april 2022 var andelen 29,9%. Dock är ekologiska livsmedel fortfarande generellt dyrare än konventionella och det är viktigt att i kommande livsmedelsupphandling försöka få så stort utbud som möjligt.
Bananer, kaffe, te, choklad och vindruvor och ska vara 100% ekologiska	Har ännu inte fått in uppgifter från alla verksamheter då det inte följts upp på produktgruppsnivå tidigare.
Andelen socialt-etiskt märkta livsmedel ska vara hög och 100% av regionens kaffe, te, choklad och bananer ska vara socialt-etiskt producerat.	Har ännu inte fått in uppgifter från alla verksamheter då det inte följts upp på produktgruppsnivå tidigare.
Preciserade Etappmål Avfall	
Andelen avfall som går till materialåtervinning ska vara hög, minst 41% och helst öka	För 2020 och 2021 har återvinningsgraden hamnat på ca 39% då man kraftigt minskat matsvinn vid Kostenhetens produktionskök och på sjukhuset samtidigt som andelen farligt avfall ökat. Det finns dock viss potential att kunna återvinna annan plast än förpackningar och dialog om möjligheterna kommer att föras med regionens avfallsmottagare.
Icke-farligt bygg- och rivningsavfall (med undantag av jord och sten) som uppstår i regionens verksamheter ska till minst 70 viktprocent förberedas för återanvändning, materialåtervinning och annan återvinning.	Har ännu inte systematiserad uppföljning på detta.
Målbild arbetssätt	
Inköp och upphandling	
Ställa krav vid samtliga inköp för att så långt som möjligt: =>Minimera innehåll av, och risker med, skadliga kemiska ämnen, =>Arbeta systematiskt för att undvika och minimera varor och produkter som innehåller cancerframkallande, mutagena, reproduktionstoxiska, misstänkt hormonstörande eller giftiga ämnen. =>Minimera klimatpåverkan, =>Minimera resursförbrukning (ex material, energi), =>Öka möjligheten till cirkulära flöden och materialåtervinning =>Öka möjligheten att inom regionens avtal köpa närproducerade och svenska livsmedel =>Öka utbudet inom regionens avtal av ekologiska och socialt-etiskt producerade livsmedel =>Stärka socialt ansvarstagande i leverantörskedjan för varor och tjänster vid regionens upphandlingar	Vid upphandlingar ställs krav i de flesta upphandlingarna för att få bästa möjliga alternativ av varor som också uppfyller övriga kvalitets och funktionskrav, men en förutsättning är att det finns tillräckligt med tid att skaffa en bild av vilka alternativ som finns på marknaden. För de inköp som inte sker via Inköps- och upphandlingsenheten finns ingen systematisk uppföljning av miljökrav. Samverkan med övriga regioner inom ramen för Hållbar upphandling fortlöper och har utökats på senare tid.

Vid kapitalplaceringar, systematiskt arbeta för hållbara placeringar utifrån ekologisk hållbarhet och social hållbarhet samt följa upp resultatet.	Uppföljning och arbetsätt inte infört.
Kunskap och medvetenhet om miljöfrågor	
Alla medarbetare ska ha medvetenhet om grundläggande miljö- och hållbarhetsfrågor och ska få kontinuerlig uppdatering i frågorna.	Ingen samlad uppföljning finns, men det har påbörjats ett arbete för att försöka få in en obligatorisk miljöintroduktion i regionens kompetensförsörjningssystem. Grund- och fortbildningar erbjuds miljöombud och miljö finns med som ett pass för utbildningen för nya chefer.
Inom varje organisatorisk enhet ska det finnas kunskap om verksamhetens specifika miljöpåverkan och hur man kan uppnå förbättringar.	Miljöaspektsförteckningar finns framtagna på områdesnivå för hälso- och sjukvården samt på övergripande nivå för regional utveckling, staben samt regiondirektör. Dock innebär den större omorganisationen av hälso- och sjukvården ett stort arbete med att ta fram helt nya sammanställningar.
Regionen ska ha en hög kompetens i miljöfrågor och en god omvärldsbevakning.	Centrala miljöfunktionen bedöms ha hög kompetens i dagsläget.
Regionens miljöpåverkan ska följas upp så långt som möjligt för att ge förutsättningar för att identifiera förbättringsområden.	Samlad uppföljning görs i årliga miljöbokslutet samt till ledningens genomgångar vår och höst.
Resor och transporter	
Strategiskt arbete för fortsatt omställning regionens egna fordonsflotta till fossilfri drift.	Fordonsansvariga vid Material- och förrådsenheten arbetar systematiskt med utbyte av verksamheternas leasingbilar där det är dags att beställa nya fordon. Dock finns i dagsläget inte förutsättningar att byta till rena elbilar för alla verksamheter varför laddhybrider fortfarande behöver användas. För ambulanser och tyngre fordon kan det vara en stor utmaning med prisutvecklingen på bränslet HVO. För tyngre fordon finns en pågående omvärldsbevakning för att hitta bra alternativ.
Fortlöpande arbete i enlighet med framtagna handlingsplan resor men insatser för minskad klimatpåverkan från både tjänsteresor och arbetspendling.	Under pandemin har arbetsgruppen varit pausad, men vissa aktiviteter har ändå kunnat bedrivas.
Bibehålla systemet för klimatväxling flyg/tåg för att främja fossilfritt resande för längre resor.	Systemet kvarstår, men eventuellt "överskott" kan inte användas till att finansiera åtgärder.
Energianvändning	
Systematiskt arbete med fortsatt energieffektivisering av regionens fastigheter och installationer	Rekrytering av energiingenjör påbörjad.
Fortlöpande arbete för att åstadkomma energieffektivisering i hyrda lokaler och fastigheter.	Rekrytering av energiingenjör påbörjad.
Hushållning med energi i regionens alla verksamheter	Checklista för energirond är uppdaterad och publicerad i ledningssystemet.
Användning av material och produkter	
Material och produkter ska väljas och användas så att förbrukning av resurser minimeras, klimatpåverkan och förekomst av skadliga kemiska ämnen minimeras samt så att cirkulära flöden ökar.	Sker i dagsläget främst i upphandlingar. I övrigt påminns om frågan i interna utbildningar.
Välja flergångsmaterial/produkter (som kan återanvändas) i första hand och material/produkter av återvunna och/eller fossilfria råvaror i andra hand och material/produkter som så långt möjligt är fria från skadliga kemiska ämnen.	Sker i dagsläget främst i upphandlingar. I övrigt påminns om frågan i interna utbildningar.

Särskilt undvika varor som innehåller cancerframkallande, mutagena, reproduktionstoxiska, misstänkt hormonstörande eller giftiga ämnen.	Sker i dagsläget främst i upphandlingar. I övrigt påminns om frågan i interna utbildningar.
Minimera risk för att barn exponeras för skadliga ämnen i regionens verksamheter	Önskvärt med kartläggning av material i de miljöer inom regionen där barn vistas, men inte planerat i dagsläget.
Minimera slöseri av material och produkter	Tas upp i interna utbildningar.
Hantering av läkemedel och kemikalier	
Undvika och minimera användning av cancerframkallande, reproduktionstoxiska, mutagena och misstänkt hormonstörande kemiska produkter.	Aktiva insatser har genomförts för att eftersöka alternativ på marknaden och en del har kunnat fasas ut. För formalin har slutna system upphandlats för att minimera personalens exponering. Vissa produkter har inte kunnat ersättas.
Öka kunskapen om hur risker för hälsa och miljö, utifrån skadliga egenskaper hos de kemiska produkter som används i verksamheterna, kan minimeras i egna verksamheterna.	En punktinsats pågår för att få riskbedömningar på majoriteten av de kemiska produkter som används i verksamheterna.
Minimera negativ läkemedelspåverkan på miljö och hälsa genom systematiskt arbete med läkemedelsrekommendationer, minskad kassation etc	Ett pass om läkemedel och miljö ingår i ST-läkarutbildningen. Lathund för läkemedelskassation finns.
Minskad klimatpåverkan från användning av medicinska gaser	Projekt för införande av destruktionsanläggning för lustgas har påbörjats. Centraloperation har infört (som pilotsjukhus i Sverige) en metod för att samla in och återvinna anestesigaserna sevofluran och desfluran som är starka växthusgaser.
Minskad klimatpåverkan från köldmedieanvändning	Läcksökning, återkommande kontroller sker i enlighet med lagkraven och utbyte av köldmedia sker i takt med utfasningskraven.
Livsmedelshantering	
Andelen ekologiska livsmedel som används i regionens verksamheter ska öka successivt och bananer, kaffe, te, choklad och vindruvor som köps in ska vara 100% ekologiska	Totala andelen har ökat och var för helåret 2021 för regionen som helhet 32,5%. Har inte hunnit få in uppgift från alla kök om andelen för de specifika produktgrupperna.
Andelen socialt-etiskt märkta livsmedel ska vara hög och 100% av regionens kaffe, te, choklad och bananer som köps in ska vara socialt-etiskt producerat.	Totala andelen var för helåret 2021, för regionen som helhet 9,4%. Har inte hunnit få in uppgift från alla kök om andelen för de specifika produktgrupperna.
Livsmedel som är närproducerade och producerade i Sverige ska prioriteras	Produktionsköken prioriterar detta och ett försök med att upphandla och hantera ett helt djur pågår.
Klimatsmart mat/klimatsmarta måltider ska prioriteras	Uppföljning och arbetssätt inte infört.
Livsmedel utan palmolja eller med certifierad palmolja ska väljas i första hand.	Ny livsmedelsupphandling på gång, tas med där.
Avfallshantering	
De totala avfallsmängderna från regionens egna verksamheter ska minska, dels genom minimering av svinn/slöserier, krav vid inköp/upphandling samt använda flegångsmaterial/produkter istället för engångsartiklar.	Den totala avfallsmängden 2021 var högre än 2019 och 2020, men lägre än 2018. Mängden matsvinn har minskat radikalt med införande av ny produktionsmetod för sjukhusmaten samt systematiskt arbete av "Vårdnära service kost och förråd" för att minimera matsvinn.
Andelen avfall som går till materialåtervinning ska vara hög och helst öka genom dels noggrann källsortering och dels genom att mer av det som i dagsläget går till brännbart kan sorteras ut för materialåtervinning.	Det material som sorteras ut för återvinning har ökat samtidigt som det brännbara avfallet minskat vilket är en positiv utveckling.

Ställa krav på entreprenörer vid rivningar och byggnationer att icke-farligt bygg- och rivningsavfall (med undantag av jord och sten) som uppstår i regionens verksamheter ska så långt möjligt förberedas för återanvändning, materialåtervinning och annan återvinning.	Krav ställs, men arbete pågår för att förbättra uppföljningen
Identifiera material och produkter som idag läggs till brännbart som skulle kunna materialåtervinnas istället	Kommer att göra omtag i detta i samband med upphandling av nya avfallsmottagare (som pågår).